

[Bjørn Westh]

givning, eller det er på en anden måde, man støtter læplantning? Fastlæggelse af skel foregår vel på samme måde i alle tilfælde også med en helt tredje lovgivning. Hvad er det, ministeren tænker på med hensyn til hegn?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 122:

Forslag til lov om hjortehold.

Af landbrugsministeren (Britta Schall Holberg).

(Fremsat 3/12 86).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Henning Nielsen (S):

Forslaget til lov om hjortehold tilsigter at få skabt faste rammer med henblik på erhvervsmæssig udnyttelse af hjorte enten til salg som avlsdyr eller til kødproduktion.

Ønsket om en sådan lov er vel først og fremmest kommet fra hjorteavlerne og også ønsket om, at deres hjortedyr i en farm skulle betragtes som husdyr, og at dyrene derfor ikke længere skulle være omfattet af reglerne i lov om jagt- og vildtforvaltning, men alene af husdyrlovgivningen og lov om mark- og vejfred.

Lovforslaget tilsigter også at forhindre uønsket krydsning med de fritlevende dyr.

Det er allerede fremgået af den offentlige debat, at lovforslaget er noget strammere, end de fleste havde regnet med. Men Socialdemokratiet er alligevel betænkeligt ved forslaget. Hvilken garanti har vi egentlig for, at disse prægtige dyr er egnede som almindelige

husdyr? Jeg tænker på omgang med mennesker, krav om territoriale behov, det at lade sig indfange, transportere osv. Hvilken garanti har vi egentlig for, at man ikke om nogle få år, måske af økonomiske grunde, begynder at skære gevirene af dyrene, endnu mens de vokser ud? Det er set i andre lande; jeg ved godt, det er forbudt for nærværende her i Danmark.

Hvis det endelig skulle lykkes os – eller lykkes avlerne – at få lavet disse vilddyr om til tamdyr, risikerer vi så ikke, at de måske senere bliver brugt som skydeskiver, ikke af jægere, men af andre, der måske godt vil give noget for at få lov til at skyde på disse dyr?

Lovforslaget tager ikke stilling til, hvor mange dyr der må holdes pr. arealenhed, men har alene fastsat, at de indhegnede arealer skal være på mindst 5 ha. Vildtforvaltningen har godt nok sagt, at hvis der ikke er skov osv. derpå, skal der kun være et vist antal dyr pr. arealenhed. Men ellers skal det kun komme an på, hvordan jordens beskaffenhed er, og hvordan man fodrer dyrene, ikke nogen egentlige krav om, hvad der skal til, for at dyrene kan være så tæt som muligt på deres naturlige adfærd. Vi har også allerede set, at hjorteavlerne vil kræve mindre end 5 ha. Hvad så, hvis vi bøjer os her?

Socialdemokratiet har også nogle betænkeligheder i forbindelse med lovforslaget set i forhold til naturfredningsloven. Her tænker jeg på beskyttelse af moser og heder og også på offentlig adgang til områder, hvor der eventuelt er hjortefarme.

Vi tror også, der vil blive nogle problemer med forslaget om, at en hjortefarmer nu har lov til at indfange undslupne dyr i op til 2 måneder. Hvem kan se, hvor disse dyr kommer fra?

Det er altså et vigtigt forslag. Det kræver et meget grundigt udvalgsarbejde, og Socialdemokratiet vil i det arbejde gøre alt for at sikre dyrenes velfærd bedst muligt, og før dette er lykkedes, vil vi ikke give vores endelige indstilling til lovforslaget.

Rønholt (KF):

Jeg ved ikke, om behandlingen af landbrugsministerens fire lovforslag og de to sidste sager på dagsordenen om økologisk landbrug behandles i den rigtige rækkefølge. For-

[Rønholt]

slag til lov om hjortehold er i den forbindelse nøje sammenhængende med de næste to lovforslag, der behandler støtte til omlægning og til produktudvikling.

Hjortehold er i lighed med mange andre nye produktioner en nicheproduktion, der skal tilgodese et ønske om at omlægge produktionen fra et område med overskud til en produktion med gode afsætningsmuligheder i begrænsede mængder. Hvorfor så en speciel lov om hjorteavl? Der er jo ikke nogen særlov for mælkeproducenter, svineproducenter eller minkavlere. Jo, fordi hjorteavlernes selv har givet udtryk for et ønske om en lov, der bl.a. tager hensyn til ejendomsforhold i tilfælde af undslupne dyr, og også for at få anerkendt produktet i forbindelse med aflivning, slagtning og kvalitetskontrol for på den måde at få anerkendt hjortekødet som det kvalitetsprodukt, det er, når man vil tilgodese et forbrugerpublikum, der kun ønsker et fedtfattigt og proteinrigt kødprodukt.

Hvad hjorteavlernes nok ikke havde forudset, var reaktionerne fra Vildtforvaltningen, vildtbiologer og jagtorganisationerne m.fl., som bl.a. medførte, at lovforslaget har været så længe undervejs.

Om selve lovforslaget skal jeg blot anføre, at jeg finder et mindsteareal på 5 ha for stramt, idet der jo er tale om en ny produktion, en nicheproduktion, som både landbrugsorganisationerne og politikerne har tilskyndet til i et forsøg på at omlægge fra overskudsproduktion til nye produkter.

Også EF-Kommissionen tilskynder i sin betænkning »Grønbogen« til omlægning for at aflaste EFs landbrugsbudget. En formulering om, at den naturlige græsproduktion i sommerperioden skal være afgørende for dyretætheden, vil være mere naturlig.

Formuleringen i lovforslagets § 4, stk. 3, om forbud mod indsættelse af kron dyr i indhegninger i nærmere angivne områder af landet, hvilket i bemærkningerne er formuleret som en begrænsning særlig i Jylland, finder jeg en smule overflødig. Hvis man forbyder sikahjorte og wapitihjorte, kan de bekymringer, der ligger til grund for formuleringerne, kun være begrundet i en risiko for genetisk forandring af de vildtlevende kron dyr. Da alle importerede dyr skal igennem en karantæne af veterinære årsager, vil der være rig lejlighed til at afvise dyr med afvigende eller uønskede gener.

I den øvrige husdyrproduktion er krydsning af sammenlignelige dyr ønskelig ud fra et sundheds- og produktionsmæssigt synspunkt. I mange andre sammenhænge vil en diskussion om uønsket genetisk forandring blive beskrevet med stærke ord.

Lad hjorteavlernes få en chance for at skabe en produktion, der er både ønskelig og ernæringsrigtig. Med de begrænsninger, der i øvrigt er i lovforslaget, og med nogle etiske, humane og veterinære regler for aflivning og slagtning kan Det Konservative Folkeparti støtte lovforslaget.

Skal produktionen af hjortekød have nogen betydning, og her tænker jeg på den anvendelse, der på længere sigt vil ske på mange marginaljorder, har produktionen behov for ligestilling med den øvrige husdyrproduktion, ikke mindst på det skattemæssige område. Men det kan vi vende tilbage til under udvalgsarbejdet.

Sønderby (V):

Venstre kan også se nødvendigheden af, at dette lovforslag fremsættes, og som det jo allerede er sagt, er problemet eller skismaet i lovforslaget jo, at det er udtryk for en balance mellem miljøet og produktionen. Nu sluttede hr. Henning Nielsen med at sige, at man ville stille meget store krav om, at dyrene havde det godt. Det tror jeg egentlig vi alle sammen vil. Vi vil vel også sikre, at de folk, der nu starter en sådan nicheproduktion, også får muligheder for at få sat en produktion i gang, få en erhvervmæssig kødproduktion og salg af avlsdyr.

En af baggrundene for, at et sådant lovforslag er fremsat, er, at det er kommet som et ønske fra jordavlernes. Vi kan derfor også støtte disse ting. Det hænger jo, som hr. Rønholt også sagde, sammen med meget andet. Det hænger sammen med alle læhegne, fordi der så bliver et godt miljø, som dyrene kan gå i, og det hænger sammen med den produktudvikling, som vi senere skal drøfte.

Men der er nogle enkelte ting i lovforslaget, som vi gerne vil have bedre gennearbejdet i udvalget, som hr. Rønholt også har været inde på det, og når det er en ny lov, skal vi passe på, at vi ikke lægger hindringer i vejen for den nicheproduktion, som kan udvikle sig i gunstig retning for landbruget.

[Sønderby]

Et af de spørgsmål, vi gerne vil arbejde lidt mere med, er spørgsmålet om hektargrænsen.

En ny lov skal jo være en slags forsøgslov, og den skal medvirke til at fremme produktionen, samtidig med at den hindrer uheldige virkninger af den nye produktion. Nogle har ment, at sådanne virkninger kunne blive tilfældet i forbindelse med hjorteavl, bl.a. hele krydsningsproblematikken, men det har vi også oplevet med andre husdyrracer; vi husker jo hele den diskussion, der var om landraceproblemet og om, at vi nu skulle sikre et dansk produkt, og det har jo også fundet et godt leje.

Der har været debat om, hvorvidt man skulle vælge antal dyr pr. ha eller i en indhegning af en bestemt størrelse, og ministeren har valgt at foreslå et mindstemål på 5 ha for en indhegning. De fleste af de eksisterende hjortefarme er på under 5 ha, og som det står i lovforslaget, er det selvfølgelig kun dem, der skal registreres, men registreringen hænger jo sammen med de andre ting, som hjortefarmerne gerne vil opnå.

Jeg håber, at vi i udvalget kan se på – da det nu er en forsøgslov – om man ikke eventuelt kunne lave en lidt lavere arealgrænse eller i hvert fald prøve at undersøge mulighederne, få en bemyndigelse til ministeren ind, så man, hvis man fulgte dyrenes adfærdsmønstre og udviklingen på farmene, ad den vej kunne finde en passende størrelse for arealerne. Indhegningen er jo dyr i sig selv; en sådan indhegning koster vel ca. 34.000 kr. At man måske så i en af de senere love kan få et tilskud ind, kan selvfølgelig hjælpe på det, men hvis det skal være så stort et areal, kan det sætte en bremse på det initiativ, som vi gerne vil have.

Også diskussionen om det jyske kronvildt har undertiden været temmelig følelsesladet, idet man har været bange for, at den stamme, der findes syd for Limfjorden, en urgammel stamme, skulle blive forurennet ved sammenblandingen med andre hjorte. Nu er landegrænser jo ikke en grænse for dyr, og dyr sydfra kan løbe over grænsen, så det må vi også have kigget på.

Ministeren får en bemyndigelse – der står, at ministeren »kan«; jeg håber ikke, at ministeren lige med det samme vil bruge dette, for jeg mener, det kunne blødes lidt op – ministeren får en bemyndigelse til at forbyde

indsættelse og hold af hjorte i indhegninger i nærmere angivne områder, men der bliver også sat en undersøgelse i gang, og den undersøgelse må vi hvert fald vente på.

Lovforslaget er med til at gøre hjorte til husdyr. Så ville det være rimeligt, om man kunne tilvejebringe nogle skatteregler i lighed med de regler, der gælder for andre husdyr. Der står også noget i bemærkningerne om, at det vil komme senere. Når loven er vedtaget, håber vi, at skatteministeren også vil være med til at klare dette problem.

Der skal også føres kontrol, når man laver en forsøgslov, og man skal have mulighed for at se, om de ting, der nævnes i loven, også bliver opfyldt. Derfor skal der også nogle folk ud for at kigge på det. Det står måske lidt skarpt i lovforslaget, men i bemærkningerne lidt blidere. Det er givet, at en sådan kontrol kan være til gavn, og jeg tror også, ministeren er indstillet på, at det kan være til gavn både for den hjorteavler, der starter, og for dyrene.

Derfor er det vel nærliggende, at det bliver et samarbejde imellem denne kontrollant og hjorteavleren, således at han går ind til landmanden og siger: er der nogen problemer med din hjorteavl, må vi gå ud og kigge på det. Altså nærmest en slags konsulenttjeneste, samtidig med at man oplyser landmanden om reglerne.

Jeg er da enig med hr. Henning Nielsen i, at dyrene jo også skal have det godt. Men hvis dyrene ikke har det godt, bliver der ingen produktion, hr. Henning Nielsen, så derfor tror jeg egentlig, at det byder sig selv, som man siger oppe i Nordjylland, at man vil være interesseret i, at dyrene har det godt. Det er vi alle sammen, og et dyr, der har det godt, vil også producere noget kød.

Sammenhængen mellem miljø og produktion tror jeg disse hjortefarmere er klar over, og derfor er jeg ikke så nervøs for, at det ikke vil blive klart.

Venstre støtter lovforslaget og vil gerne have undersøgt de ting, som jeg har nævnt, i udvalget.

(Kort bemærkning).

Henning Nielsen (S):

Jeg vil gerne spørge Venstres ordfører, hr. Sønderby, om han mener, at 34.000 kr. til at starte en produktion for er et meget stort be-

[Henning Nielsen]

løb, og at det skulle være nødvendigt at få tilskud til at starte en hjortefarm på det grundlag.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Nu er vi næsten kommet hen i det næste lovforslag på dagsordenen, men jeg må gøre hr. Henning Nielsen opmærksom på, at hr. Henning Nielsen jo ikke får nogen hjorteproduktion, fordi han laver en indhegning til 34.000 kr., for der skal også sættes nogle dyr ind i den. Indhegningen koster måske 34.000 kr., men så skal hjortefarmeren købe en hel masse kostbare dyr, og derfor bliver de samlede omkostninger altså mere end 34.000 kr. Men jo mindre man laver disse indhegninger i starten, jo færre penge skal der bruges til indhegning, og så skal man heller ikke købe så mange dyr. Hvis man skal lave en indhegning på 5 ha, skal der for at få økonomi i det også købes forholdsvis mange dyr, og derfor bliver det også en forholdsvis dyr start. Jeg er ikke uenig med hr. Henning Nielsen i, at dyrene skal have det godt, men vi må finde en sammenhæng mellem de to ting.

Inger Harms (SF):

Jeg har lyttet til regeringspartiernes ordførertaler, og de overrasker mig, for jeg troede, at der var tale om et forslag fra regeringen, men efter de indvendinger, som hr. Sønderby og hr. Rønholt har gjort, må vi få et meget stort arbejde i udvalget, hvis det ikke ender med, at lovforslaget ligefrem bliver taget tilbage.

Med det omfang, som etableringen af hjortefarme har fået her i landet inden for de sidste år, er Socialistisk Folkeparti af den opfattelse, at en lovgivning på området er påkrævet. Ministeren lagde i sommer ud med et lovforslag, der forekom meget fornuftigt. Det lovforslag, ministeren nu fremsætter, har gennemgået nogle forandringer, som vi synes har udvandet det en del; der er f.eks. udtaget en meget vigtig sætning om, hvor mange dyr der maksimalt må holdes pr. arealenhed. Denne vigtige sætning blev i bemærkningerne begrundet med dyreværns-mæssige hensyn, men nu findes der intet i lovforslaget om dette forhold. I bemærkningerne filosoferes der lidt over, hvorfor man ikke burde gene-

ralisere, men man ender alligevel med at fastslå, at der på et areal på 5 ha ikke kan holdes mere end 15 moderdyr.

Jeg vil foreslå, at man indsætter en sådan bestemmelse i loven, selvfølgelig af hensyn til dyrene selv, men faktisk lige så meget af hensyn til hjorteavlerne. Selvfølgelig indsætter en fornuftig hjorteavler ikke flere dyr, end der er foder til, for det ville ødelægge hans egen forretning, men det ville faktisk med det samme sætte en stopper for debatter som dem, der har fundet sted og stadig finder sted inden for landbrugserhvervet. Nu har hjorteavlerne fået eller får måske deres vilje med hensyn til at kalde hjortene for husdyr, men det kan nok forekomme at være en underlig betegnelse for de dyr, vi af og til har kunnet været så heldige at se ude i skovene. Vi tænker sjældent på, at såvel svin som kreaturer tidligere har færdedes frit omkring.

Det forekommer os, at Folketingets partier med dette lovforslags vedtagelse udsteder en blankocheck til ministeren, som senere vil udarbejde en vejledning om næsten alle vigtige forhold, f.eks. regler for indhegning, regler for mærkning og ikke mindst regler for aflivning. Var det ikke i sommer, ministeren udstedte et forbud mod at udleje jagt til fremmede i hjortefarmene? Hvorfor er det ikke med i lovforslaget?

Der står noget i bemærkningerne om, at ejeren skal kunne bemyndige andre til at foretage aflivning. Jeg mener, det må præciseres, at denne aflivning under ingen omstændigheder må foretages af folk, der ikke har daglig tilknytning til farmen.

Der er nogle, der hævder, at vi eksporterer hjorte til jagt i udlandet. Er det noget, ministeren kan afkræfte, og hvordan kan vi undgå, at det lader sig gøre?

Vi er tilfredse med de forholdsregler, der er taget i lovforslaget for at undgå krydsninger med andre arter, men de andre forhold, jeg her har nævnt, må være i orden, inden lovforslaget vedtages.

Til slut skal jeg sige, at vi i SF finder, at hjorteproduktion er en udmærket idé, dels fordi det kan foregå på marginaljorder, dels fordi det kan indgå i rækken af alternative landbrugsproduktioner, som vi så hårdt har brug for, og endelig fordi vi ser frem til den dag, hvor kødet kan købes i butikkerne af forbrugere med almindelige indkomster. Men

[Inger Harms]

vi finder det som sagt vigtigt, at hjortenes forhold bliver de bedst mulige.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg kan oplyse, at det tog, mit partis ordfører skulle ankomme med, bliver stadig mere forsinket, så jeg skal også i denne sag give udtryk for, hvad Det Radikale Venstre mener.

Jeg kan sige, at der i den radikale folketingsgruppe er delte meninger om lovforlaget, som foreligger her. Vores endelige stillingtagen vil afhænge af udvalgsarbejdets forløb, og jeg kan roligt sige, at det væsentligste spørgsmål, som vi ønsker nærmere undersøgt og belyst, er spørgsmålet om, hvorvidt der eventuelt kan ske det, vi kalder en genetisk forurening. Det fremgår allerede af ministerens fremsættelsestale, at man også i Landbrugsministeriet er usikker med hensyn til, hvilke risici der eksisterer, og derfor har bedt Vildtbiologisk Station og Genetisk Institut i Århus om at iværksætte en nærmere undersøgelse, og det er klart, at udvalgsarbejdet i det mindste må afvente resultatet af denne undersøgelse.

På den anden side har vi også fra radikal side ofte tilskyndet til, at der kunne ske omlægninger i landbruget, og vi er absolut åbne over for, at nye produktioner må finde vej, herunder også nicheproduktioner, og det kan ingenlunde afvises, at etablering af hjortefarme er en af de veje, man kan gå.

Blandt de spørgsmål, der har været rejst, er spørgsmålet om minimumsgrænsen på de fem ha, og det er vel også tvivlsomt, om det er den rigtige grænse. Også det synes jeg der er behov for at få vurderet nærmere under udvalgsarbejdet.

Endelig er det også afgørende, at en mulig endelig udformning af denne lovgivning sikrer de etiske og humane hensyn, som vi i høj grad har ansvaret for at varetage, når vi tager skridt som dette og indfører produktioner, hvor det drejer sig om levende dyr.

Alt det må nærmere undersøges under udvalgsarbejdet, og vi vil som sagt tage endelig stilling, når vi når frem til anden og tredje behandling.

Addi Andersen (CD):

Dette forslag til lov om hjortehold omhandler et helt nyt område, hvorfor det kan

være svært at få alle aspekter med i lovforlaget. Det handler om opdræt af hjortedyr, hvilket der ikke er megen erfaring med, og selv om ministeren i samarbejde med mange instanser har fået det hele med, kan det godt hen ad vejen vise sig, at der er områder, som skal tages op til revision.

Oprettelse af hjortefarme er som sagt et nyt område inden for landbruget, og med en forventet stigning i etableringen af disse må det være naturligt at nedfælde nogle retningslinjer for opdræt af hjorte, således som man jo har det for opdræt af andre husdyr, og avlerne har da også selv anmodet om disse retningslinjer.

SF gav udtryk for, at det var underligt at kalde hjorte for husdyr, men alle husdyr har jo været vilde engang.

Centrum-Demokraterne kan helt tilslutte sig bemærkningerne om, at dyrene skal have mulighed for at søge læ, hvis en hjortefarm etableres på åben mark, og at de selvfølgelig skal fodres forsvarligt; hensynet til dyrene må prioriteres højt.

Man kan måske få den tanke, at det er synd at spærre hjortene inde, men i et lille land som Danmark går hjortevildtet i forvejen på begrænsede områder. Og landbruget er fra mange sider blevet opfordret til nytænkning i forbindelse med indtjeningsmuligheder, hvorfor det måske er meget naturligt at forsyne markedet med mere hjortekød. Det er mit håb, at dyrene og ejerne gennem denne lovgivning er sikret rimelige betingelser for, at hjortefarme kan oprettes uden de store problemer.

Centrum-Demokraterne vil være med til at arbejde videre med dette forslag i udvalget.

Da Kristeligt Folkepartis ordfører ikke kan være til stede, skal jeg oplyse, at Kristeligt Folkeparti har samme holdning til lovforlaget som Centrum-Demokraterne.

Ove Jensen (FP):

Dette lovforslag er så gennemsyret af forbud og restriktioner, at en vedtagelse af det betyder, at det stort set vil være umuligt fremover at have hjortehold her i Danmark både for de nuværende avlere og for de landmænd, som påtænker at gå i gang med denne nye produktion.

Nu har man fra forskellige sider – også den nuværende og den tidligere landbrugsmi-

[Ove Jensen]

nister – opfordret landmændene stærkt til at gå ind for nicheproduktion af forskellig art, og når der så er et område her, hvor flere er gået i gang, forekommer det lidt mærkeligt, at man vil til at lave en lovgivning, som samtidig gør det umuligt at opretholde disse hjortehold.

Der blev henvist til, at det er hjorteavlernes selv, der har ønsket en lovgivning på området. Jamen hvorfor har de nu gjort det? Det har de gjort for at få hjorte anerkendt som husdyr. Det er i det hele taget en mærkelig indstilling, man har haft fra lovgivningens side til begrebet husdyr. Inden for min egen branche, pelsdyravlen, har vi i mange år kæmpet for også at få pelsdyr anerkendt som husdyr, og det er efterhånden lykkedes.

I stedet for at lave en lovgivning som denne ville det være mere naturligt at sætte et afsnit ind i landbrugsloven om, at dyr, som opdrættes og holdes i indhegninger eller i stalde, automatisk er husdyr. Det, vi i dag betragter som traditionelle husdyr, køer, svin, fjerkræ osv., har jo alt sammen været vilde dyr engang. Når mennesker sætter dyr ind og passer dem og bliver husdyrbrugere, er de dyr, de arbejder med at passe, naturligvis husdyr. Det skulle være en selvfølge, og det skulle selvfølgelig også være en selvfølge, at hjorte, man tager ind i et hjortehold i en indhegning eller i en stald i en bygning, er husdyr. Det skulle ikke være nødvendigt at lave en speciel lovgivning på dette område.

Det, man har lavet med dette lovforslag, er en masse regler og restriktioner, der som før nævnt stort set vil gøre det umuligt at opretholde hjortehold. Men det er kun begyndelsen. For når man for ét bestemt husdyrs vedkommende – altså i dette tilfælde hjorten – skal have en fuldstændig lovgivning, der bestemmer, hvordan indhegningen skal være, hvor mange dyr der må gå, osv., så har man jo taget hul på kagen, og så kan man fortsætte med alle de andre husdyr. Og det er selvfølgelig det, der vil ske: så vil man tage fat på alt muligt andet. Der vil komme regler om, hvor mange rækker tråd der skal være i en indhegning, hvor der skal gå køer, hvor mange stænger der skal være foran en boks, hvor der går grise, osv. Derfor er det en meget farlig udvikling, man er kommet ind på her, og jeg er ret overbevist om, at det ikke er det, hjorteavlernes har ønsket.

Det er i øvrigt karakteristisk for de forskellige ordførertaler, der har været om forslaget, at regeringspartierne ordførere, så vidt jeg har kunnet forstå, ikke er særlig glade for forslaget, hvorimod SFs ordfører var meget godt tilfreds. Det kan jeg godt forstå, for det er et rigtigt socialistisk forslag, som for det første vil gøre det umuligt for landmænd og andre at komme i gang med denne nicheproduktion og for det andet er en forløber for at gøre det lige så besværligt for alle andre husdyrarter, vi har her i landet.

Derfor vil Fremskridtspartiet naturligvis stemme imod dette forslag. Jeg har læst en masse artikler om det, men der er faktisk én her, der er meget slående. »Samlet landbrug går imod ny hjortelov«. Det kan jeg godt forstå, og det synes jeg også at landbrugsministeren skulle tænke på.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg synes, denne debat rejser ét stort spørgsmål: agter ministeren at opretholde et lovforslag, som regeringspartierne øjensynlig overhovedet ikke står bag? Regeringspartierne optræden i denne sag er forunderlig. Jeg har forstået bl.a. af trafikministerens udtalelser, at man i regeringspartierne drøfter de forskellige sager meget nøje, inden man indtager en fælles holdning, og at man, når man så kommer med en indstilling, er enig om den; men her oplever vi jo, at regeringspartierne klart tager afstand fra ministerens forslag. Ministeren har tidligere givet udtryk for, at forslag, der kom bare en lille smule kritik af, endelig måtte tages af bordet, fordi ministeren behøvede en tænkepause. Var det så ikke en overvejelse værd – og det vil jeg bede ministeren svare på her – at ministeren tog dette forslag af bordet og tog sig en tænkepause for derefter at fremsætte et mere miljøvenligt og tidssvarende forslag her i Folketinget? Det er noget underligt noget med en regering, der fremsætter forslag, som ikke engang dens egne folketingsgrupper vil bakke op.

(Kort bemærkning).

Addi Andersen (CD):

Da jeg personligt kender ejeren af en stor hjortefarm ovre i Jylland, som har gennem-

[Addi Andersen]

gået lovforslaget og har udtrykt nogenlunde tilfredshed med det, deler jeg ikke Fremskridtspartiets store bekymring.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg lagde mærke til, at hr. Bjørn Westh sad og grifledede ned, dengang jeg stillede nogle spørgsmål til ministeren. Det skal hr. Bjørn Westh også have lov til, men det berettiger ham ikke til at opfatte det, som om vi ikke støtter lovforslaget. Jeg sluttede indlægget på venstres vegne med at sige, at vi støttede lovforslaget, men at der var nogle ting, jeg gerne ville drøfte under udvalgsarbejdet, og det forventer jeg at ministeren om lidt lover at vi kan prøve at se på. Selvfølgelig støtter vi lovforslaget. Hr. Bjørn Westh behøver ikke at prøve at piske det op til noget stort, at man stiller spørgsmål til en minister, også sin egen minister, om noget, man mangler at få opklaret, for det er meget normalt. Det har jeg ikke haft mulighed for før, og det har jeg derfor gjort her fra talerstolen. Der har været kritik af, at vi har gjort det på den anden måde, men nu gør jeg det i hvert fald sådan, at hr. Bjørn Westh også kan høre det.

Albrechtsen (VS):

Nu skal jeg ikke påstå, at jeg har nogen videre forstand på hjorte, men hvis det er sådan, at man virkelig har en helt speciel, typisk dansk hjortearart eller to typer, som det er nævnt i lovforslaget, må det da være en rigtig bestræbelse, at man bevarer dem, og den intention i forslaget kan vi gå ind for.

Vi mener også, at forslaget er lidt løst i fugerne, og det er langtfra noget socialistisk forslag. Den kritik, Fremskridtspartiet førte frem, bragte mig et øjeblik ind på den overvejelse, om socialistiske løsninger også på dette område måske ikke i virkeligheden var de rigtige, men jeg tror dog, at vi lige netop på dette område kan afvente socialistiske løsninger et stykke tid endnu. Vi vil i hvert fald prioritere dem højere på andre felter, og derfor kan vi godt acceptere en periode med fortsat privat drift på dette område, kan jeg sige til Fremskridtspartiets beroligelse. Men da det også er det, der ligger i forslaget, har vi lidt vanskeligt ved at se, at den kritik skulde have nogen egentlig mening.

Vi kan altså tilslutte os tankerne i lovforslaget, men vil også gerne have besvaret en række af de spørgsmål med hensyn til miljø osv., som er blevet stillet bl.a. af SF.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Når hr. Bjørn Westh ud fra de meget få, begrænsede indvendinger, vi havde imod lovforslaget, kan tolke det som uenighed mellem regeringspartierne, kan det kun tages som udtryk for politisk ønsketænkning hos hr. Bjørn Westh.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Jeg går ud fra, at hr. Albrechtsen selv ved, hvad socialisme er: det er kontrol og styring og atter kontrol og snageri, og det er det, der ligger i dette lovforslag.

Jeg er enig med hr. Albrechtsen i, at der kan være en vis fornuft i at bevare de hjortecerer, vi har her i landet, og ikke blande dem med alle mulige fremmede racer, men det er ikke nødvendigt at lave en sådan lovgivning for at opnå det. Det er jo sådan i forvejen, at dyr, der bliver indført, uanset hvilke dyr det er, skal godkendes af Veterinærdirektoratet, og hvis man ser den store fare, som jeg forstår man gør, ved de fremmede hjortecerer, som er kommet ind, kunne man jo bare have forbudt deres indførsel. Hvorfor har man i øvrigt ikke gjort det i stedet for som nu, hvor man har tilladt indførsel af dem og derefter skal til at slagte dem og udbetale erstatning? Der forekommer ikke at have været særlig megen fornuft i det, man har gjort hidindtil i denne sag.

Landbrugsministeren (Britta Schall Holberg):

Som det har været sagt, og som vi alle sammen ved, har der i de seneste år været konstateret en stigende interesse for hjorteaavl som en alternativ form for husdyrproduktion.

Det er i øvrigt et ønske, som også nogle ordførere har været inde på, som går meget godt i spænd med en nødvendig opprioritering af nicheproduktion i landbruget – det landbrug, der jo i disse år har et stort behov for alternative produktioner, som vi skal tale om om lidt.

[Landbrugsministeren]

Regeringen kan – og det kan ikke komme bag på nogen – i meget høj grad støtte alle disse forskellige tiltag; det vil de to næste lovforslag også vise.

Dette lovforslag er lavet, som man også har været inde på fra ordførerside, ud fra et ønske fra hjorteavlerne selv om at få skabt faste rammer for et sådant hold af hjortedyr. Det synes jeg egentlig er et prisværdigt ønske, fordi man dermed både forener produktions- og miljøhensyn og giver udtryk for, at man ønsker disse faste regler. Inden man kaster sig ud i, hvad der er lagt op til i lovforslaget, synes jeg, man skal være klar over, at det er hjorteavlerne selv, som har været interesseret i at få faste rammer for deres produktion, som jo er ganske ny.

Umiddelbart kan man også godt sige, at området kunne være dækket af dyreværnsloven, der jo dækker en del af denne produktion, ligesom den dækker det øvrige dyrehold.

Når der fra brede kredse er følt behov for denne lovgivning, er det vel dels for at slå fast, at der her er tale om en husdyrproduktion, dels for at skabe et værn af et ellers vildtlevende dyr, som det endnu for os alle sammen er ganske nyt at have i indhegninger til erhvervsmæssig brug.

Vi står altså over for noget nyt, og det betyder, at det er en vanskelig lovgivning at lave. Vi bevæger os her både ind på et nyt produktionsområde og på et miljø-etisk meget følsomt område, hvor der er tale om dyr, som vi registrerer som husdyr, men som vi vel traditionelt tidligere har anset for meget frie dyr.

Jeg skal derfor indledningsvis understrege, at jeg er meget åben over for det kommende udvalgsarbejde. Jeg blev noget forbavset over hr. Bjørn Wesths udtalelser. Jeg sad nemlig faktisk og frydede mig over de udtalelser, der er kommet fra de forskellige ordførere, fordi jeg egentlig føler, at Folketinget så bliver brugt til det, Folketinget skal bruges til, nemlig at man gør sig umage med det lovforberedende arbejde og lægger lovgivningen frem til åben diskussion. Det er det, der er tale om her, fordi der er tale om et område, hvor man ikke kan have skråsikre meninger, hvilket enhver vil vide, der har sat sig grundigt ind i dette stof.

Jeg mener, der må være to hovedhensyn i denne lovgivning: dels altså at vi efterlyser nicheproduktioner i landbruget, dels at vi

skal tage nogle etiske og miljømæssige hensyn; og som sagt er jeg meget åben for en drøftelse af disse spørgsmål i udvalget for at se, hvordan vi kan få den bedste lov ud af det og en lov, som vi kan blive enige om.

Jeg ville have været ganske overordentlig forbavset, kan jeg sige til hr. Bjørn Westh, hvis jeg havde fremsat et lovforslag, om hvilket man havde sagt, at det er et meget fint lovforslag, helt til ug, på et så følsomt område som dette her. Det tror jeg ville være plad umuligt.

Til hr. Henning Nielsen skal jeg sige følgende. Jeg ved ikke, om hr. Henning Nielsen gjorde sig skyldig i den misforståelse, men jeg har i hvert fald set i debatten, at der har indsneget sig den misforståelse, at når vi har lavet det indhegnede areal på 5 ha, må man ikke indhegne arealer, der er mindre, og sætte hjorte ind i det. Det må man gerne. Det, det drejer sig om, er, at vi har lavet en sondring mellem, hvad der kan være produktion, og hvad der må være en mere hobbypræget form for hjortehold. Man kan altså godt have hjorte på et mindre areal, men så bliver det bare ikke registreret som hjortefarm med de rettigheder og forpligtelser, der deraf følger, bl.a. mærkningsforpligtelser, som bagefter betyder, at man f.eks., hvis éns hjorte løber ud, er i stand til at få dem tilbage, og der vil senere også kunne blive tale om bl.a. nogle skattemæssige fordele som følge af, at man er registreret som farm. Der er altså ikke tale om, at man ikke må indhegne mindre arealer og have hjorteproduktion i dem.

Jeg skal også sige til hr. Henning Nielsen, at mærkning af indfangne dyr må være en forudsætning for, at man kan få dem tilbage igen. Når man registrerer nogle dyr som husdyr, må man også have mulighed for at få dem tilbage, hvis de løber bort, fordi de er en væsentlig del af den produktion, man har opbygget. Derfor reglen om mærkning og derfor reglen om, at man, hvis man er registreret som hjortefarm, kan få sine dyr tilbage, hvis de skulle løbe ud.

Jeg skal i øvrigt sige, at de slagtebestemmelser, der er under udarbejdelse i ministeriet i øjeblikket, men som jo naturligvis også må afvente lovforslagets gang i Tinget, indebærer, at det bliver forbudt at aflive dyr i hjortefarme under jagtlignende former – naturligvis, havde jeg nær sagt.

[Landbrugsministeren]

Til hr. Rønholt vil jeg gerne sige, det samme: hvorfor i alverden skulle ordførerne ikke have lov til at spørge? Jeg går ud fra, det er derfor, at ministeren sidder her, for ellers havde det jo sådan set ingen mening. Jeg er helt enig med hr. Rønholt i beskrivelsen af det historiske forløb, altså hvorfor lovgivningen er påkrævet, eller hvorfor man har ønsket lovforslaget fremsat.

Jeg har allerede talt om mindstearbejdet. Hr. Rønholt mente, kravet var for stramt. Jeg synes, vi skal drøfte det under det kommende udvalgsarbejde. Vi har altså ønsket at lave en skillelinje mellem hobbypræget og erhvervmæssig produktion, men hvis man ønsker grænsen anderledes eller ikke ønsker nogen grænse for dette, synes jeg, vi skal tale om det under det videre arbejde i udvalget.

Jeg skal i øvrigt også sige til hr. Rønholt, at jeg et langt stykke ad vejen er enig i betragtningerne om den genetiske forurening, herunder også bemærkningen om, at vi i andre henseender i høj grad vil anse krydsninger for noget heldigt.

Til hr. Sønderby: jeg har sagt, jeg er åben over for en drøftelse af 5 ha-grænsen.

Spørgsmålet om bemyndigelsen til at forbyde hjortehold syd for Limfjorden synes jeg vi skal vente med at se på til under udvalgsarbejdet. Vi bevæger os her på et område, vi ikke rigtig kender. Er der rent faktisk tale om en sådan urrace? Og – hvis det er tilfældet – betyder det så, at vi skal gribe ind på en eller anden facon? Jeg kan umiddelbart sige, at jeg ikke selv er særlig betaget af at gøre det, selv om der måtte findes en sådan urrace, også ud fra det svar, jeg gav hr. Rønholt.

Hvad angår skattediskussionen, har vi haft nogle løbende forhandlinger med Skatteministeriet, men vi bliver selvfølgelig nødt til at have lovforslaget færdig, før vi tilendebringer disse drøftelser, og jeg er af den opfattelse, at det nok ville være nyttigt at lade loven virke et stykke tid, inden vi fastsætter de endelige regler for området.

Spørgsmålet om kontrol er rent principielt. Vi drøfter i øjeblikket i mange henseender, hvordan en kontrolforanstaltning over for den enkelte producent skal foregå. Jeg mener, det er meget vigtigt, at vi her skaber nogle principielle retningslinier for, hvordan et sådant samarbejde skal foregå, og jeg er ganske enig med hr. Sønderby i, at det må

antage karakteren af et samarbejde snarere end af en politifunktion. Der skal ikke, som det blev sagt af Fremskridtspartiets ordfører, være tale om snageri. Det drejer sig om almindelig anstændig omgang mellem mennesker, som betyder, at man f.eks., når man henvender sig på en ejendom, fordi man gerne vil se på forholdene, ringer på og siger: »God dag, her er jeg, og jeg vil gerne have Dem med ud at se på denne hjortefarm.« Jeg mener, det er meget nødvendigt, at vi også tager stilling til de etiske aspekter i den samarbejdsform mellem mennesker, hvor den ene måske har en lidt mere kontrollerende funktion over for den anden.

Til fru Inger Harms: vi har ingen viden om, at hjorte fra hjortefarme eksporteres til jagt i udlandet.

Til hr. Ole Vig Jensen: selv om jeg forstår, at det er vanskeligt at være substitut for en anden, der sidder i et tog, takker jeg for indlægget, som jeg kunne høre alligevel kom hele vejen rundt om de problemstillinger, der er knyttet til denne svære lovgivning. Jeg er enig i, at vi skal afvente den omtalte undersøgelse, eller at den i hvert fald skal indgå væsentligt i udvalgsarbejdet, og jeg kan sige, at undersøgelsen af, om der findes en sådan urrace, vil være tilendebragt midt i dette forår, måske lidt tidligere. Minimumsgrænsen på de fem hektar er jeg som nævnt meget villig til at drøfte, og i det hele taget er jeg åben over for, at vi finder en løsning i udvalget.

Til Fremskridtspartiets ordfører kun dette: nogle af de synspunkter, som Fremskridtspartiets ordfører gav udtryk for, kan jeg i og for sig godt gå ind for, men man skal jo ikke kimse ad, at der her er tale om dyr, som traditionelt for mange har stået som et specielt frit dyr, og at det derfor godt kan være en omkalfatring i manges sind, at man nu kan indhegne disse dyr. Den tankegang må man bøje sig for og derfor også gøre sig umage med den lov, man laver på dette område. Det er noget nyt, at vi betegner disse dyr som husdyr, og det er det, jeg synes denne lovgivning lægger op til.

(Kort bemærkning).

Inger Harms (SF):

Jeg synes, landbrugsministeren undlod at kommentere langt de fleste af mine spørgs-

[Inger Harms]

mål. Jeg synes slet ikke, der blev nævnt noget om forholdet mellem areal og antal dyr. Jeg vil gerne høre, hvad ministeren mener om det. Der står jo lidt i bemærkningerne, men det, der er så vigtigt for os er at få et eller andet ind, vi kan blive enige om, og noget, der i hvert fald ikke er mindre end det, der står i bemærkningerne.

Jeg ville også gerne høre til det cirkulære, ministeren udsendte i sommer med hensyn til, hvem der kunne aflive dyrene. Jeg synes, det er meget vigtigt, at det ikke er hvem som helst.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg vil gerne have afklaret ministerens oplysninger om, at man godt kan have en indhegning med hjortedyr, der er mindre end 5 ha, uden at de bliver registreret. Af lovforslaget fremgår det, at alle indhegninger med hjortedyr skal anmeldes til registrering. Så kan jeg forstå, at det ikke er alle, der bliver registreret og dermed opnår den status som husdyr, men at de alle skal anmeldes til registrering. Er det ikke rigtigt forstået?

Der står i bemærkningerne, at alle indhegninger skal registreres med henblik på at fastsætte regler for, hvor mange dyr der må være inden for den enkelte indhegning. I den forbindelse vil jeg gerne spørge, hvilke regler det er ministeren forestiller sig der skal gælde for antal dyr inden for mindre indhegninger, altså indhegninger under 5 ha.

Ove Jensen (FP):

Landbrugsministeren mente ikke, der var tale om snageri i forbindelse med dette lovforslag. Tamen det er jo ikke rigtigt. Det fremgår tværtimod direkte af lovteksten, at der er tale om snageri, for i lovforslagets § 8 står der:

»Til kontrol med overholdelsen af loven og regler fastsat efter loven har tilsynsmyndigheden, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til offentligt og privat ejede indhegninger med hjortedyr.«

Jeg er bekendt med, at landbrugsministeren har overvejet, eller vist endda har fremsat et lovforslag, der går ud på, at sundhedsmyndigheder eller dyrlæger skulle have adgang til kvæg- og svinestalde på samme må-

de uden at skulle have retskendelse eller lignende, men at der var så megen modstand imod dette forslag, at ministeren valgte at tage det tilbage.

Men det, der står i dette lovforslag, er jo nøjagtig det samme, og hvis ikke det er snageri, at embedsmænd kan køre rundt på og gå ind på folks ejendomme, som det passer dem, ved jeg ikke, hvad der er snageri.

Landbrugsministeren (Britta Schall Holberg):

Til det sidste skal jeg sige, at jeg tror, jeg har sagt, hvad jeg principielt mener om tilsynsfunktionen. Husdyrsygdomslovforslaget er ikke taget tilbage, men har været ude til høring, og dette har givet anledning til nogle høringssvar. Det kan vist ikke komme bag på nogen, at det er sådan, det foregår, og disse svar vil nu blive vurderet i forhold til lovforslaget. Jeg har sagt som min principielle holdning til disse tilsynsfunktioner, at den, som fører tilsynet, skal have en meget fin fornemmelse af, at det er nogle mennesker og produktioner, som vedkommende skal føre tilsyn med, hvor det ikke gælder om entydigt at være politi, men hvor det gælder om, som hr. Sønderby sagde, dels at være vejledende og rådgivende, dels i høj grad at være klar over, at man bevæger sig ind på et følsomt område. Der er tale om almindelig omgang mellem myndigheder og det enkelte menneske, og det gav jeg udtryk for i mit svar til hr. Sønderby. Det mener jeg er principielt meget vigtigt, når vi taler om disse spørgsmål.

Til hr. Bjørn Westh: det er rigtigt, at alle dyr skal registreres.

Til fru Inger Harms: det var ikke meningen ikke at svare på spørgsmålet. Når jeg ikke svarede på det, var det ganske simpelt, fordi der faktisk ikke findes noget svar på nuværende tidspunkt. Det er meget svært for vildtbiologerne at svare på det spørgsmål, vi har stillet dem: hvilket antal dyr det vil være passende at have på et eller andet areal. Det ville det være godt at vide i forbindelse med fastsættelsen af en sådan arealgrænse. Derfor vil fru Inger Harms lægge mærke til, at der i bemærkningerne til lovforslaget står nogle meget runde bemærkninger om, at man vurderer, at det inden for disse fem hektar nok vil være rimeligt med omkring 15 moderdyr. Når denne beskrivelse er lidt upræcis, skyl-

[Landbrugsministeren]

des det, at vildtbiologerne rent faktisk ikke er i stand til i dag at sige, hvor stort et areal der vil være passende til hvert dyr. Og det er baggrunden for, at vi ikke er i stand til at sige det på et forsvarligt grundlag.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Både fru Inger Harms og hr. Bjørn Westh er betænkelige ved, at der ikke i lovforslaget er nogle stærkere begrænsninger for antallet af dyr pr. arealenhed. Nu har både fru Inger Harms og hr. Bjørn Westh jo været med på landbrugsudvalgets besigtigelsesture sidste år, hvor vi bl.a. talte med nogle af hjorteavlerner om dette spørgsmål, og her blev det klart tilkendegivet, at den naturlige foderproduktion i sommerperioden var afgørende for økonomien i en sådan avl. Da man på marginaljorderne nødvendigvis måtte sikre et større areal, end man ville afse på god jord, og da der, hvis produktionen blev for stor, ville være behov for, at man slog græsset, hvorved der var en risiko for, at man kom til at skade kalvene, tror jeg, at den formulering, som jeg i min første ordførertale var inde på – at det var en naturlig foderproduktion i sommerperioderne, der skulle være afgørende for antallet af dyr – må være det mest hensigtsmæssige.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Jeg synes ærlig talt, det bliver værre og værre. Nu står landbrugsministeren jo og indrømmer, at man er i færd med at lovgive, uden at man har noget som helst begreb om, hvad der er godt og hensigtsmæssigt for dyrene. Jeg tænker her på et bestemt antal dyr på et bestemt areal. Ministeren stod lige og sagde, at man fra de sagkyndiges side intet bud havde på, hvad der ville være hensigtsmæssigt. Jamen hvorfor pokker vil man i gang med en lovgivning om noget, som man intet som helst ved om? Var det ikke mere naturligt at lade være med i det hele taget at tage sådan noget med i loven, hvis loven i øvrigt skal gennemføres?

Hvis man ser på det tal, som står i lovforslaget her, betyder det 1½ moderdyr pr. tønde land, altså mindre, end hvad store kreaturer har behov for. Det er meget almindeligt.

Der kan normalt på en ganske almindelig græsmark fødes to storkreaturer på 1 tønde land. Efter forslaget her kan der kun gå 1½ hjort, og så er det endda en betingelse, at de skal fodres. Jeg synes, det er et godt eksempel på, at de mennesker, som har udarbejdet lovforslaget, intet som helst begreb har haft om det, de har skrevet om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 126:

Forslag til lov om produktudvikling i jordbruget.

Af landbrugsministeren (Britta Schall Holberg).

(Fremsat 10/12 86).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 127:

Forslag til lov om tilskud til produktudvikling i forarbejdning m.v. af jordbrugsprodukter.

Af landbrugsministeren (Britta Schall Holberg).

(Fremsat 10/12 86).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Jeg skal gøre nogle bemærkninger om L 126.

Det vil altid være en fordel for et land som Danmark med få råvarer, at der pro-